

Okul Öncesi Çocukları Artık Okullu Oldu: Anaokulu Eğitimi Neden Önemli?

Dr. Ayşegül Güner Algan

Gelişim psikolojisi alanında 3-5 yaş dönemi çocukları her ne kadar zaman zaman okul öncesi dönem olarak da isimlendirilse de günümüzde artık bu yaş anaokulu eğitimi için uygun görülen bir dönemdir. Psikoloji ve eğitim bilimleri alanlarında yapılan uluslararası ve yerel çalışmalar ilkökula başlamadan önce alınan kaliteli bir okul öncesi eğitiminin çocukların hem sosyal hem de bilişsel gelişimi için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Yaşlarına uygun bir okul öncesi eğitimi alan çocukların kendine güven, sosyal uyum, empati yeteneği, dil gelişimi ve okul başarısı gibi alanlarda, anaokuluna gitmeyen çocuklara kıyasla daha başarılı olduğu artık bilinen bir gerçektir.

Peki okul öncesi eğitimi küçük çocukları hangi açılardan etkilemekte ve bu olumlu sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Öncelikle anaokulu, çocukların kendi yaşlıtlarının bulunduğu bir ortamda belli kurallar çerçevesinde sosyalleştiği bir ortam anlamına gelmektedir. Burada çocuğun hem kendi yaşlıtlarının arasında olması hem de bulunduğu ortamda istisnasız herkesin uyduğu kuralların bulunması, çocuğun sosyal gelişimi için iki önemli araçtır.

Çocukların en önemli öğrenme stratejilerinden biri gözlem ve taklittir. Çocuklar evdeki yetişkinleri taklit ederek konuşma, ince ve kaba motor becerileri (tutma, kavrama, yürüme, zıplama), duygu ifadeleri, sosyal selamlaşmalar gibi becerileri edinseler de yaşlıtlarının olduğu daha kalabalık bir ortamda gerçekleşen sosyalleşme onlara çok daha geniş bir davranış repertuarı sunacaktır. Evde öğrendiği davranışları sosyal bir ortamda sunabilen çocuk, böylece davranışlarının sonuçlarını ve etkilerini ev dışındaki bir çevrede deneyimleme imkânı bulacaktır. Örnek vermek gerekirse objeleri kavrama ve kalem tutma konusunda yaşlıtlarından biraz geride olan bir çocuğu düşünelim, evde bu geriliğin fark edilmesi daha zor olacaktır, çünkü çocuğun becerilerini kıyaslayacak bir yaşıtı da bulunmamaktadır. Bununla beraber çocuğun becerisini geliştirmek için evde yapılan birebir eğitim, yaşlıtları ile yapılan bir grup etkinliği kadar da öğretici olamayacaktır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi çocuğun kendine yakın hatta daha yüksek becerilere sahip yaşlıtlarının arasında olumlu davranış gözlemleme olanağı olacak ve böylece kendi davranışını düzeltmek ve daha iyisini taklit etmek için daha çok imkânı olacaktır. Kendi beceri repertuarına yakın bir yaşıtı gözlemlemek ve onu taklit etmek bir çocuk için şüphesiz bir yetişkini taklit etmekten çok daha kolay olacaktır. Üstelik bu beceriler makas tutmaktan, günaydın demeye kadar gelişimin birçok alanında gerçekleşmektedir.

Çocukların yaşlıtlarını gözlemleyebilmesi ve taklit etmesi kadar bunu yaşlarına uygun ve herkesi kapsayan kuralların olduğu bir ortamda yapmaları da önemlidir. Anaokullarında bütün sınıfların yemek, etkinlik ve oyun saatleri belirli ve tutarlıdır. Çocuklar kuralların istikrarlı ve sürekli olduğunu bilirler. Sabah okula geldiklerinde sınıfa günaydın dedikleri için öğretmenleri tarafından övülürler, her arkadaşının da benzer şekilde ödüllendirildiğini görürler, böylece çocuk hem kendi davranışı için hem de arkadaşının davranışı için pozitif pekiştirilir. Bu olumlu sosyal davranışın öğrenilmesi açısından oldukça etkilidir. Küçük çocukların kontrolsüz ortamlarda yaşlıtlarından hem olumlu hem de olumsuz davranışları çabukça öğrendiklerini gözlemleyebiliriz bununla beraber olumlu sosyal davranışların düzenli şekilde ödüllendirildiği bir ortamda çocuğun gözlemlediği ve taklit ettiği istenmeyen davranışlarda bir süre sonra azalacak ve hatta ortadan kalkacaktır. Ev ortamında ebeveynler için okuldakine benzer bir düzen yaratmak oldukça zordur. Öncelikle anaokullarındaki öğretmenlerin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda eğitilmiş olduğunu unutmamak gerekir, böylece çocukların öğrenme süreçlerine ve disiplin yöntemlerine bir ebeveyninden çok daha profesyonelce yaklaşmaktadırlar. Ebeveynler her ne kadar her zaman iyi niyetli olsalar da bazen yorgunluğa ya da çocuklarını iş saatlerinde görmemenin vicdan azabına yenilip çocukların gelişimi için gerekli kuralları koyma konusunda zayıf kalabilirler. Bir anne ya da babanın iş sonrası yemek hazırlama ve çocuğu sofraya oturtma sürecini düşünelim. Birçok ebeveyn çocuklarını yemek öncesi televizyonun ya da tabletin başından kaldıramadığı için yemek sofrasında da bu eylemin devam ettiğini görürüz hatta ebeveynler çocuklarının bu uygunsuz davranışını devam ettirmenin yanında kendileri de yemek sırasında telefonlarına bakarak bu olumsuz davranış pekiştirirler. Çoğunlukla çocuğun yemeyeceği ya da yerken anneyi babayı zorlayacağı düşünülen sebze yemeklerinin bulunmadığı bu sofralarda annenin çocuğa yemek yedirdiği, çocuğun elini ayağını masaya koyduğu ya da çocuğun ağzını

açmamak için kendini yerden yere attığı sahnelere rastlayabilirsiniz. Enteresan olan ise aynı çocuğun ertesi gün anaokulunda etli pırasa yemeğini arkadaşlarıyla sohbet ederken neşe içerisinde yediğini de gözlemleyebilmemizdir.